

Tampereen ammatillinen
opettajakorkeakoulu

Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Yritysten koulutus- ja rekrytointitarvekartoitus

Kimmo Laukkanen

2008

Laukkanen, Kimmo

Yritysten koulutus- ja rekryointitarvekartoitus
18 sivua + 5 liitesivua

Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Tampereen ammatillinen opettajakorkeakoulu

Ryhmän opettaja Maarit Kolari

Toukokuu 2008

Asiasanat rekryointi, koulutus, ammattitaito

TIIVISTELMÄ

Tässä raportissa kuvataan toimia, joilla Pohjois-Karjalan Aikuisopisto on kartoittanut Lieksan alueen yritysten lähitulevaisuuden rekryointitarpeita, sekä yritysten olemassa olevan henkilöstön lisäkoulutustarpeita. Raportissa kuvataan kartoituksen valmistelevat toimenpiteet, tietojen keräämiseen liittyvät toimet, yrityksistä saadut tiedot rekryointi- ja koulutustarpeista, sekä toimenpiteet, joihin on ryhdytty yrityksistä saadun informaation perusteella. Selvityksen tuloksena voidaan lyhyesti todeta se, että alueella tapahtuva väestön keski-ikä kasvaminen vaikuttaa selkeästi esille nouseviin tarpeisiin yrityksissä. Erityisesti vanhusväestön hoitoon ja muihin palveluihin liittyvät tarpeet tuntuvat korostuvan alueella, mutta lisäksi on huomattavissa akuuttia tarvetta ns. perinteisissä ammateissa rakennus-, sähkö- ja metallialalla. Eläkkeelle jäävien osuus alueella on suhteellisesti ottaen iso, ja sen vaikutus kohdistuu voimakkaimmin edellä mainittuihin aloihin.

1	TULEVAISUUDEN KOULUTUS- JA REKRYTOINTITARPEET LIEKSASSA.....	4
1.1	POHJOIS-KARJALAN AIKUISOPISTO.....	4
1.2	PAIKALLISEN YRITYSELÄMÄN TARPEET	5
2	HANKKEEN LÄHTÖKOHDAT	6
3	PERUSKYSYMYKSET	7
4	KOULUTUS- JA REKRYTOINTITARVEKARTOITUS	9
4.1	KARTOITUKSEN SUORITTAMINEN.....	9
4.2	KYSELYLOMAKKEIDEN VASTAANOTTO JA ANALYSOINTI	12
4.3	PALAUTETUT KYSELYLOMAKKEET.....	12
4.4	TULOSTEN ANALYSOINTI.....	12
4.5	TOIMENPIDE-EHDOTUKSET.....	13
4.6	KOULUTUSESITYKSET	13
5	KYSELYN TULOKSET	14
6	SELVITYKSEN JOHTOPÄÄTÖKSET.....	16
	LÄHTEET.....	18
	LIITE 1: KYSELYLOMAKE.....	19
	LIITE 2: MARKKINOINTIKIRJE.....	23

1 Tulevaisuuden koulutus- ja rekryointitarpeet Lieksassa

Pohjois-Karjalan Aikuisopiston (jatkossa Aikuisopisto) Lieksan toimipisteessä selvitettiin vuoden 2007 lopussa paikallisten yritysten henkilöstöön liittyviä tarpeita lähitulevaisuudessa. Tässä raportissa kuvataan selvityksen vaiheita ja siitä saatuja tuloksia. Selvitys on Tampereen ammatillisessa opettajakorkeakoulussa suoritettavien opettajan pedagogisten opintojen kehityshanke.

1.1 Pohjois-Karjalan Aikuisopisto

Aikuisopisto on osa Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymää, joka on maakunnan kuntien omistama koulutus- ja kehittämisorganisaatio. Aikuisopisto on maakunnallinen aikuiskoulutukseen ja työelämän kehittämiseen erikoistunut monialainen oppilaitos. Aikuisopisto on alueellaan merkittävin aikuisväestölle palvelujaan suuntaava koulutuksen tarjoaja. Aikuisopisto järjestää erilaista aikuiskoulutusta lyhytkestoisista kursseista aina näyttötutkintoihin palvelujen ja tekniikan toimialoilla. Aikuisopisto myös seuraa työelämän ja yhteiskunnan muutoksia niin, että oppilaitos voi vastata tämän päivän työelämän vaatimuksiin.

Aikuisopistolla on toimipisteitä Joensuussa, Kiteellä, Lieksassa ja Outokummussa. Joensuussa sijaitsevat Pohjois-Karjalan Kesäyliopisto ja Pohjois-Karjalan Oppisopimuskeskus ovat myös osa Aikuisopistoa. Tarkempia tietoja Aikuisopiston toiminnasta ja tarjolla olevista koulutusaloista löytyy internetosoitteesta www.pkky.fi/aiko. Aikuisopiston vuotuisen toiminnan tunnuslukuja vuodelta 2007 on esitelty alla (Taulukko 1).

Taulukko 1.

Aikuisopiston keskeisiä tietoja vuonna 2007	
Aikuisopiskelijoita	n. 11 000
Opiskelijatyöpäiviä	n. 272 000
Liikevaihto	n. 21 000 000 €
Henkilöstö	n. 270
Koulutusalat	elintarvikepalvelut kivitekniikka koneistustekniikka levy- ja hitsaustekniikka liiketalous- ja yrittäjyyspalvelut maatalous- ja puutarhapalvelut matkailu- ja ravitsemispalvelut ohjaus- ja monikulttuurisuuspalvelut puhdistus- ja kotityöpalvelut rakennustekniikka talo- ja turvatekniikka tietotekniikka

1.2 Paikallisen yrityselämän tarpeet

Yritysten koulutus- ja rekrytointitarvekartoituksen taustalla on tarve selvittää paikallisten (Lieksa) yritysten tarpeet olemassa olevan henkilöstön lisäkoulutuksen osalta, sekä varautua yritysten tulevaan rekrytointitarpeeseen järjestämällä koulutusta niille aloille, joilla uusien työntekijöiden tarve on suurin. Tarvekartoitus päätettiin suunnata erityisesti palvelualoille, joten selvityksen alkuvaiheessa teollisuus ja muu tuotannollinen toiminta rajattiin työn ulkopuolelle. Teollisuuden tarpeita katsottiin selvitetyn jo aiemmin tänä vuonna, eikä päällekkäistä työtä haluttu tehdä.

Lieksan alueella ikääntyvien kansalaisten osuus on koko ajan voimakkaassa kasvussa (Taulukko 2) [Väestö], ja samansuuntainen kehitys on vallalla myös työelämässä, jossa ikääntyvien, ja siten myös eläkkeelle jäävien, osuus nousee koko ajan. Tässä selvityksessä kartoitettiin yritysten näkemyksiä koulutus- ja rekrytointitarpeiden osalta vuoteen 2012 asti, eli kyseessä on kartoitus lähitulevaisuuteen. Samassa yhteydessä yrityksiä myös informoitiin Aikuisopissa syksyllä 2007 alkavista koulutuksista. Tätä tarkoitusta varten suunniteltiin kaksi markkinointikirjettä, joista toinen toimi saatekirjeenä varsinaiselle kyselylomakkeelle ja toista käytettiin siinä tapauksessa, että yritykseen ei

lähetetty varsinaista kyselylomaketta, vaan yhteydenotot tarkoituksena oli pelkästään informoida tulevasta koulutustarjonnasta.

Taulukko 2.

Väestöennuste 2007 iän ja sukupuolen mukaan kunnittain (PARAS-hankkeen vuodet ja ikäryhmät)					
	Sukupuolet yhteensä				
	2005	2010	2015	2020	2025
Lieksa					
0 - 6	609	526	496	472	444
7 - 16	1 525	1 157	901	815	788
17 - 19	504	468	342	272	254
20 - 64	7 813	7 010	6 029	5 076	4 307
65 - 74	1 719	1 727	2 023	2 303	2 215
75 - 84	1 224	1 260	1 239	1 300	1 600
85 -	328	395	504	528	573

[Väestö]

Aikuisopiston rooli alueen aikuisväestön koulutusmahdollisuuksien tarjoajana on niin merkittävä, että tulevaisuuden ennakointi on välttämätöntä laadukkaana toiminnan takaamiseksi. Lisäksi työelämässä työntekijöiden eläkkeelle jäämisen vuoksi tapahtuvat muutokset ovat varsin nopeita, ja sijoittuvat vuosissa mitattuna lyhyelle ajalle. Koko Pielisen Karjalassa jää vuosina 2006 - 2010 eläkkeelle 1875 työntekijää, kun vastaavalla jaksolla viittä vuotta aiemmin (2001 - 2005) luku oli 1387. [PieKa_07] Tämä aiheuttaa haasteita yrityksille heidän etsiessään tekijöitä perinteisiin ammatteihin. Vuoden 2011 jälkeen eläköitymisen kasvu pysähtyy. Tieto siitä, millaista koulutusta tulevaisuudessa tarvitaan, on tärkeää Aikuisopistolle koulutuksen tarjoajana, ja tärkeää se on myös yhteiskunnalle järjestettäessä tarvittavia resursseja yritysten tulevaisuuden tarpeisiin.

2 Hankkeen lähtökohdat

Kun Aikuisopiston Lieksan toimipisteessä nousi esille tarve alkaa kartoittamaan paikallisten yritysten koulutukseen liittyviä tarpeita, ja kun kartoituksen tekemistä tarjottiin minulle (Kimmo Laukkanen), niin alusta asti oli luonnollista, että liittäisin sen osaksi

opettajan pedagogisia opintojani Tampereen ammatillisessa opettajakorkeakoulussa. Minulla oli siinä vaiheessa n. 6 vuoden kokemus aikuiskouluttajana toimimisesta, ja kartoituksen aihe oli koulutuksen suunnitteluun liittyvä, joten katsoin sen sopivan erinomaisesti juuri opettajan pedagogisten opintojen kehityshankkeeksi. Kartoituksen tekeminen antoi minulle uuden näkökulman koulutuksen suunnitteluun. Käydessäni keskusteluja yrittäjien kanssa, he kertoivat näkemyksiään siitä, millaisia ominaisuuksia he arvostavat työntekijöihin ja koulutuksen sisältöihin liittyen. Tänä päivänä suuri osa aikuiskoulutuksesta tapahtuu nimenomaan työpaikoilla työssä oppimisen muodossa, joten tässä hankkeessa saamani suora kontakti työelämän edustajiin auttaa minua jatkossakin suunniteltaessa koulutuksia työelämälähtöisesti.

Kartoituksen tekeminen aloitettiin 13.8.2007 ja se valmistui vuoden 2007 loppuun. Kartoituksen tekoon osallistuivat kouluttaja Kimmo Laukkanen, joka on kartoituksen varsinainen suorittaja, sekä projektipäällikkö Kaija Asp, jonka alaisuudessa kartoitusta tehtiin. Kartoitus on tehty muun opetustyön kanssa rinnan, ja siksi sille ei voitu tehdä selkeää aikataulutusta etukäteen. Lisäksi aikatauluun vaikutti paljon se, miten yritysten koulutuksesta ja henkilöstön palkkaamisesta vastaaviin henkilöihin saatiin yhteyttä ja miten nopeasti yrityksiin lähetetyt kyselylomakkeet palautuivat. Suurin työ ajoittui kartoituksen alkuvaiheeseen, jolloin luotiin tarvittavat lomakkeet tietojen keräämiseksi yrityksistä. Tässä vaiheessa tapahtuivat myös puhelimitse tehdyt yhteydenotot ja sopiminen siitä, miten kunkin yrityksen kohdalla toimittiin. Selvitystyön pohjalta tehty opettajakoulutuksen hankeraportti valmistui keväällä 2008.

Syynä yritysten tarpeiden selvittämiseen oli koulutuksen järjestäjän näkökulmasta kyetä vastaamaan siihen tarpeeseen, joka paikkakunnalla on, tai tulee olemaan. Aikuiskoulutusta tarjoava oppilaitos pyrkii vastaamaan mahdollisimman joustavasti työelämästä tuleviin signaaleihin, ja siksi tulevaisuuden ennakointi on oleellinen osa koulutusorganisaation toimintaa.

3 Peruskysymykset

Kartoituksen tavoitteeksi asetettiin yritysten henkilöstöön liittyvien tarpeiden kartoittaminen. Kartoituksen avulla kerättiin tietoa Lieksan alueen yritysten tämän hetkisen henkilöstön lisäkoulutustarpeista ja mahdollisesta lähitulevaisuudessa tulevasta

rekryointitarpeesta. Yleisesti ottaen tavoitteena oli tunnistaa koulutustarpeita, jotta niihin voidaan vastata järjestämällä sopivaa koulutusta. Lisäksi tavoitteena oli informoida yrityksiä jo alkavaksi suunnitelluista koulutuksista, eli tehdä samalla asiakashankintaa.

Varsinaiset aiheet, joihin lähdettiin hakemaan vastauksia, olivat seuraavat:

- Onko yrityksellä tarvetta kouluttaa olemassa olevaa henkilökuntaa
- Millaisesta koulutustarpeesta on kyse
- Mille ajalle (2007 - 2012) koulutustarve sijoittuu
- Millainen koulutus alalla (kyseissä työssä) tarvitaan
- Millainen on yrityksen henkilöstön ikärakenne
- Rekryointitarve lähitulevaisuudessa (2007 - 2012)
- Koulutustarve uusien työntekijöiden rekrytoinnin helpottamiseksi

Edellä on lueteltu peruskysymykset, mutta varsinainen kyselylomake (Liite 1) sisälsi huomattavasti enemmän, ja tarkempia kysymyksiä.

Kartoituksen alkuvaiheessa jouduttiin miettimään myös sitä, mistä tietolähteistä parhaiten saataisiin yrityksiin liittyvät, tarvittavat tiedot. Näitä tietoja olivat mm. yrityksen yhteystiedot, mutta niiden lisäksi vielä haluttiin yhteydenotot kohdentaa heti alusta alkaen juuri siihen henkilöön yrityksessä, jonka toimenkuvaan kyseiset asiat liittyvät. Pää tietolähteiksi valittiin BusinessLieksa –portaali (www.businesslieksa.net) sekä Yritysharava-tietokanta (www.yritysharava.fi/). BusinessLieksa-portaali oli vapaa, julkisessa käytössä oleva paikallinen yritystietokanta, kun taas Yritysharava edellytti käyttäjätunnusten hankkimisen. Yritysharava-tietokanta oli siinä mielessä parempi, että se sisältää yrityksen yhteystietojen lisäksi informaatiota eri toimijoiden aikaisemmista yhteydenotoista tietokannassa oleviin yrityksiin.

4 Koulutus- ja rekryointitarvekartoitus

4.1 Kartoituksen suorittaminen

Elokuu 2007 oli selvitystyön varsinainen aloituskuukausi. Selvitystyön aloittaminen oli suunniteltu elokuun alkuun, mutta se viivästyi ja työ aloitettiin virallisesti 13.8.2007. Elokuulle sijoittuvat tehtävät olivat pääasiassa hankkeen valmisteluun liittyviä tehtäviä.

Elokuulle sijoittuivat kartoituksen aloittamiseen liittyvät toimenpiteet, sekä suurin osa puhelimitse tehdyistä yhteydenotoista yrityksiin. Aloitustoimenpiteitä olivat käytettävien tietolähteiden selvittäminen, eli yritysten yhteystietojen sekä niiden toimialojen selvittäminen. Sen jälkeen mietittiin miten kartoitukseen mukaan tulevien yritysten määrää rajataan, sillä pelkästään Lieksassa on lähes 600 yritystä. [Josok] Kysely päätettiin kohdentaa palvelualan yrityksiin. Seuraavaksi muokattiin yritykselle suunnattava kyselylomake (Liite 1) tähän tarkoitukseen sopivaksi. Pohjana käytettiin jo aiemmissa kartoituksissa käytettyä kyselylomaketta, johon tehtiin tarvittavat muutokset. Koska kartoituksen yhtenä tehtävänä oli myös tiedottaa Aikuisopiston syksyllä 2007 alkavasta koulutustarjonnasta, sekä muistuttaa Aikuisopiston yritysmaailmaa palvelevasta roolista, tehtiin myös markkinointikirje (Liite 2), joka toimi kyselylomakkeen esittelysaatteenä.

Kun alkutoimet ja tarvittavat lomakkeet olivat valmiit, aloitettiin yhteydenotot yrityksiin puhelimitse. Ennen puhelimitse tehtävää yhteydenottoa selvitettiin kuitenkin yhtenä tietolähteenä käytetyn Yritysharava-tietokantaan talletettujen tietojen avulla yritykseen mahdollisesti aikaisemmin tehtyjen yhteydenottojen sisältö. Puhelinkontaktien tarkoituksena oli luoda yhteys yrityksiin, ja siten luoda pohjaa halukkuudelle osallistua kartoitukseen. Puhelinkeskustelujen aikana kysyttiin olivatko yrityksen edustajat halukkaita osallistumaan tarvekartoitukseen. Mikäli he näkivät osallistumisen tarpeelliseksi, niin heille lähetettiin kirje, joka sisälsi

- saatteen
- markkinointikirjeen (Liite 2)
- luettelon alkavista koulutuksista
- kyselylomakkeen (Liite 1)

- vastauskirjekuoren

Mikäli halukkuutta osallistua varsinaiseen kartoitukseen ei ollut, niin yrityksille kuitenkin lähetettiin lähes poikkeuksetta saatteen, markkinointikirjeen ja alkavien koulutusten luettelon sisältävä kirje. Kirjeen tarkoituksena oli tiedottaa Aikuisopiston koulutustarjonnasta, sekä muistuttaa Aikuisopiston roolista yrityselämän tarpeet huomioivana kouluttajana. Puhelinkontaktien aikana tehtiin alustavia muistiinpanoja kaikkien yritysten kohdalla, eli tietoja saatiin myös niistä yrityksistä, jotka eivät varsinaisesti osallistuneet kartoitukseen tai joilta kyselylomaketta ei ole vielä saatu. Vaikka puhelinkontakti ei olisikaan johtanut jatkotoimenpiteisiin, niin keskustelujen merkitys oli suuri. Keskustelujen pohjalta saatiin tietoa eri toimialoista, yrittäjien tuntemuksista tämän hetken tilanteeseen ja tulevaisuuteen.

Taulukossa 3 on esitetty kontaktien lukumäärät toimialoittain. Puhelinsoitot johtivat yleensä joko kyselylomakkeen ja markkinointikirjeen lähettämiseen. Myös pelkkiä markkinointikirjeitä, ilman edeltävää puhelinkontaktia, lähetettiin paljon.

Esimerkiksi vähittäiskaupan alalle oltiin puhelimitse yhteydessä 21 toimijaan, joista 13:lle lähetettiin kyselylomake sekä markkinointikirje. Lähetetyistä kyselylomakkeista vähittäiskaupan alalta palautui 6. Näiden lisäksi vähittäiskaupan alan yrityksiin lähetettiin 26 markkinointikirjettä.

Taulukko 3.

Yrityskontaktit toimialoittain				
Toimiala	puhelinkontaktit	lähetetyt kyselylomakkeet + markkinointikirjeet	palautuneet kyselylomakkeet	markkinointikirjeet ilman puhelinkontaktia
Apteekki	3	3	0	0
Vähittäiskauppa	21	13	6	26
Hoiva-ala	11	10	6	0
Muut	10	4	1	0
YHTEENSÄ	45	30	13	26

Yleisenä huomiona käytyjen puhelinkeskustelujen perusteella voidaan todeta, että kaupan alan osallistumisinnostus oli vähäinen. Kaupan alalla koulutus oli tyypillisesti järjestetty kauppaketjun puolesta, eikä tarvetta paikalliselle koulutukselle nähty. Voidaan jopa sanoa, että yleistuntuma kaupan alalla oli apaattinen. Poikkeuksen tähän teki yksi iso paikallinen vähittäiskaupan toimija, joka arvioi tarvitsevansa lisää työvoimaa, ja näki tarpeita olemassa olevan henkilöstön koulutuksen osalta.

Toinen merkittävä huomio oli hoiva-alan yritykset. Ko. alan toimijat olivat erittäin halukkaita osallistumaan kartoitukseen ja sen tiimoilta myös tavattiin useita hoiva-alan yrittäjiä. He arvioivat henkilöstönsä määrän kasvavan lähitulevaisuudessa, mutta pitkää, tutkintotavoitteista koulutusta he eivät nähneet tarpeelliseksi järjestää. Lyhytkestoisista, kurssimuotoista koulutusta hoiva-alalla kuitenkin katsoivat tarvittavan. Erilaisia vanhustyöhön liittyviä lyhyitä, muutaman päivän koulutuksia pidettiin tarpeellisena järjestää, ja erityistoivomuksen heillä oli, että koulutus järjestetään nimenomaan omalla paikkakunnalla. Koulutukseen osallistuminen helpottuu ja kustannukset laskevat, kun osallistujien ei tarvitse matkustaa pitkiä matkoja koulutuspaikkakunnalle. Lisäksi työvuorojen sovittamisen vuoksi koulutuksen järjestämisaikajankohdan pitäisi olla tiedossa vähintään 4 viikkoa etukäteen työvuorojen sovittamisen vuoksi. Hoiva-alan yritykset olivat myös valmiita osallistumaan koulutuksen kustannuksiin.

Toimialaryhmään ”Muut” kuuluu lähinnä sähköalan ja rakennusalan yrityksiä, vaikka nämä alat eivät olleet alun alkaen mukana kartoituksen piirissä. Kartoituksen aikana tuli yrittäjien puolelta esille tarpeita sähköalan osaamiseen ja rakentamiseen liittyen. Sähköosaamisen osalta todettiin olevan pulaa sähköasennustöihin soveltuvista henkilöistä ja siihen kaivattiin koulutusta. Rakentamisen osalta esille nousi erityisesti muuraukseen ja laatoitukseen liittyviä tarpeita. Aluksi nämä vaikuttivat olevan yksittäisen yrityksen tarpeita, mutta tarkempi selvittäminen paljasti tarvetta järjestää paikallisesti koulutusta sähköalalle ja rakennusalalle. Molemmat liittyvät nimenomaan talon- ja teollisuusrakentamiseen, ja näillä aloilla kehitys on ollut voimakasta. Pelkästään vuoden 2007 loppupuolella rakennusala Pohjois-Karjalassa kasvoi 11,2 % edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. [PkTe_2008]

4.2 Kyselylomakkeiden vastaanotto ja analysointi

Yrityksiin lähetettyjä kyselylomakkeita alkoi saapua yrityksistä syyskuun lopussa, ja varsinainen palautusruuha oli lokakuun alussa. Kuitenkin suuri osa niistä yrityksistä, jotka olivat puhelimesta keskusteltaessa kiinnostuneita osallistumaan, jättivät palauttamatta saamansa kyselylomakkeen. Tämä tietysti oli odotettavissa jo kartoitusta aloitettaessa. Tutkimuksen suorittamisessa oli sekä kvalitatiivisen että kvantitatiivisen tutkimuksen piirteitä, sillä vaikka tutkimuksen perusta olikin yrityksiin lähetetyt kyselylomakkeet, joilla kerättiin tarkkoja tietoja mm. koulutettavien tai rekrytoitavien lukumäärästä, niin iso osa tutkimustietoa perustui henkilökohtaisiin keskusteluihin tutkimuksen suorittajan ja paikallisten yrittäjien kanssa. Kokonaisuutta ajatellen, voidaan jopa sanoa, että em. keskustelut antoivat enemmän tietoa alueen yritystoiminnassa olevista tarpeista, kuin se informaatio, joka kerättiin kyselylomakkeilla.

4.3 Palautetut kyselylomakkeet

Kyselylomakkeita lähetettiin ainoastaan puhelimesta saadun luvan jälkeen ja lähetettyjen lomakkeiden lukumäärä oli 30. Palautusprosentti oli 43 %, eli 13 kpl. Palautusprosentti olisi voinut olla parempi, sillä itse lomakkeen sisältävä kirje ei ollut ensimmäinen yhteydenotto, vaan kyselylomakkeen lähettämisestä sovittiin aina erikseen. Lomakkeen palauttaneet yritykset olivat erilaisia hoitokoteja (lähinnä vanhustyö) ja kaupan alan yrityksiä. Mukana on myös yksittäinen rakennusalan yritys. Kyselylomakkeita jäi palauttamatta apteekkeilta ja kaupan alan yrityksiltä, hoitokodit sen sijaan palauttivat kyselylomakkeita erittäin aktiivisesti.

4.4 Tulosten analysointi

Tulosten analysointi oli helppoa johtuen vastausten rajallisesta määrästä ja siitä, että vastanneet yritykset toimivat samoilla toimialoilla. Vastauksia käsiteltiin kolmena ryhmänä: hoiva-ala, kaupan ala ja muut. Tiedot kerättiin koontitaulukkoon koulutusaiheiden ja koulutettavien lukumäärän osalta. Kyselylomakkeilla saatujen tulosten analysointi oli melko suoraviivaista, mutta tuloksia saatiin myös muuta kautta. Puhelinkontaktit olivat merkittävä tietolähde, sillä vaikka yritys ei osallistunut varsinaisesti kysely-

lomakkeen täyttämiseen, niin yrittäjät kertoivat hyvinkin tarkasti alan sen hetkisistä, ja tulevista, tarpeista. Yleisesti ottaen hoiva-alalla oli suurin tarve koulutukseen. Kaupan ala oli melko varovainen koulutustarpeen osalta ja koulutus on yleensä järjestetty kaupapakettien kautta. Muissa ryhmissä tuli esille tarpeita asiakaspalvelun, sähköalan osaamisen ja rakentamisen osalta. Ryhmässä ”muut” vastanneiden vähäisen määrän vuoksi, on vaikea tehdä luotettavia arvioita alan koulutustarpeista, mutta yrittäjien kanssa käydyissä keskusteluissa tulevaisuuden rekryointitarpeet ja –vaikeudet tulivat tyypillisesti esille.

4.5 Toimenpide-ehdotukset

Yritysten vastausten perusteella tehdyt toimenpide-ehdotukset olivat pääasiassa erilaisia koulutusesityksiä. Lisäksi osasta yrityksiä saadut tulokset antoivat aihetta jatkaa selvitystyötä tarpeiden kartoittamiseksi tarkemmin, ja nämä jatkoselvitykset yleensä johtivat koulutusesitysten tekemiseen. Aikuisopiston Lieksan toimipisteessä koulutusten suunnittelusta vastaaville henkilöille, tai Pohjois-Karjalan Ammattiopiston Lieksan toimipisteelle toimitettuja toimenpide-ehdotuksia olivat:

- esitettiin järjestettäväksi hoiva-alan yritysten tarvitsemää lyhytkestoista koulutusta (hygieniaosaaminen, ensiapu, lääkehoito, kivunhoito yms.)
- esitettiin tarjottavaksi taksialan yrittäjille suunnattua varttuneet asiakkaat huomioivaa asiakaspalvelukoulutusta
- esitettiin järjestettäväksi sähköalan koulutusta (sähköalan perustutkinto)
- esitettiin järjestettäväksi rakennusalan koulutusta (talonrakentajan ammattitutkinto)

Koulutusesityksiä on tehty niin yrityskoulutuksiin, lisäkoulutuksiin että työvoimakoulutuksiin.

4.6 Koulutusesitykset

Hoiva-alan yritysten tarpeisiin suunnatut koulutusesitykset toteutuivat nopealla aikataululla. Koulutukset olivat pääsääntöisesti lyhyitä kurssimuotoisia koulutuksia, ja ne järjestettiin Aikuisopiston Lieksan toimipisteessä. Kyseisiä koulutuksia toteutettiin useampia syksyn 2007 ja kevään 2008 aikana. Koulutukset olivat avoimia, eli ne ovat julkisessa haussa, mutta niistä tiedotetaan erityisesti niille hoiva-alan yrityksille jotka ovat

ilmaisseet koulutustarpeen. Nämä koulutukset ovat pääsääntöisesti yrityskoulutusta, mutta opiskelijapaikkoja myydään myös mm. työhallinnolle.

Taksiyrittäjien tarpeista ja heille suunnatusta koulutuksesta keskusteltiin Taksiliiton kanssa. Taksiliiton edustaja piti tarpeellisena järjestää koulutusta jäsenilleen. Taksiliitto lupautui myös olemaan mukana koulutuksen markkinoinnissa jäsenille ja osallistumaan koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Taksiyrittäjille suunnatusta asiakaspalvelukoulutuksesta on tehty tarjous Suomen Taksiliitolle ja toteutuessaan koulutettavien määrä voi olla huomattava. Mahdollisesti toteutuva koulutus on yrityskoulutusta.

Sähköalan peruskoulutuksesta on keskusteltu yritysten kanssa ja työhallinnon edustajien kanssa. Sähköalan koulutusta pidettiin tarpeellisena ja osa paikallisista sähköalan osaajia tarvitsevista yrityksistä oli valmiita osallistumaan koulutuksen toteutukseen työssäoppimispaikkojen tarjoamisen muodossa. Sähköalan koulutuksesta on keskusteltu työhallinnon edustajien kanssa, ja sähköalan perustutkintoon valmistava koulutus päätettiin yhdessä työvoimahallinnon kanssa käynnistää työvoimakoulutuksena puitehankintasopimuksen pohjalta vielä vuoden 2007 aikana. Koulutuksen aloittamista kuitenkin siirrettiin niin, että sen aloittamista suunnitellaan syksyllä 2008.

Rakennusalan työvoimatarpeita tyydyttämään on esitetty rakennustekniikan tiimille, että se tekisi lisäkoulutusesityksen. Asiaa on valmisteltu koulutussisällön suunnittelun osalta, ja asiasta on myös neuvoteltu alustavasti työhallinnon edustajien kanssa. Jatkoselvitystä rakentamisen koulutukseen liittyen tekee rakennustekniikan tiimi.

5 Kyselyn tulokset

Kyselylomakkeiden tulosten perusteella suurimmat ryhmät, joilla oli tarpeita henkilöstöön ja yleisesti ottaen koulutukseen, olivat hoiva-alan yritykset, sekä rakentamiseen liittyvät yritykset (rakennus/sähkö).

Hoiva-alalla nähtiin tarpeelliseksi järjestää lyhytmuotoista (kurssimuotoista) täydennyskoulutusta olemassa olevalle henkilökunnalle ja yrityksistä tuli esityksiä erityisaiheista, jotka katsottiin tarpeellisiksi. Oleellista oli, että koulutuksen järjestäminen Lieksassa nähtiin tärkeäksi, sillä se helpottaa koulutukseen osallistumista ja pienentää

koulutuksesta yritykselle aiheutuvia kustannuksia. Varsinkin hoivayrityksissä työvuorojen järjestäminen oli vaikeaa, mikäli henkilökuntaa jouduttaisiin lähettämään koulutuksen takia toisille paikkakunnille. Tieto hoitoalaan liittyvistä erikoisosaamista vaativista koulutustarpeista toimitettiin Ammattiopistolle, sillä sosiaali- ja terveysalan koulutus järjestetään heidän toimestaan. Erityisaiheita, joita toivottiin, olivat mm.

- saattohoito
- lääkehoito
- vanhusten kivunhoito
- hygieniakoulutus
- dementoituneen vanhuksen hoitaminen
- univaikeudet
- apuvälinekoulutus/työergonomia
- väkivaltaisen asiakkaan kohtaaminen
- ensiapukoulutus (EA1, EA2)
- viriketoiminta
- tietotekniikka

Rakennusalan tarpeet keskittyivät tarpeeseen saada uusia tekijöitä eläkkeelle jäävien ammattimiesten tilalle. Rakennusalalla kaivattiin erityisesti ammattimiehiä, tai alalle opiskelevia seuraaviin tehtäviin:

- muuraus
- laatoitus
- sähköasentaja

Tarvekartoituksen tulosten perusteella tehtyjä toimenpiteitä ovat:

- hygieniaosaamiskoulutuksien järjestäminen syksyllä 2007 ja keväällä 2008
- tiedon välittäminen eteenpäin hoitoalan koulutuksiin liittyvien tarpeiden osalta (Ammattiopisto)
- koulutusesitys Suomen Taksiliitolle taksiryrittäjille suunnatusta asiakaspalvelukoulutuksesta
- alustava suunnitelma rakennusalan koulutuksesta (muuraus ja laatoitus) josta on keskusteltu työvoimatoimiston edustajien kanssa yhdessä rakennustekniikan tiimi-koordinaattorin kanssa
- koulutus- ja toteutussuunnitelma sähköalan koulutuksesta

6 Selvityksen johtopäätökset

Tutkimuksen perusteella Lieksan seudun yrityksissä, toimialasta riippuen, on hyvin erilainen tilanne ja erilaiset tulevaisuuden näkymät. Ennakkoon arveltiin palvelualan, ja erityisesti kaupan alan yrityksillä olevan suuria tarpeita koulutukseen, ja jopa rekrytointiin liittyen. Em. alalla koko Suomessa, on yleisesti ottaen voimakas tarve uuden henkilökunnan rekrytointiin. [Ennako] Palvelualan toimijoista vanhuksille suunnattujen hoivapalvelujen merkitys voitiin arvata jo ennakkoon, mutta rakentamiseen liittyvät tarpeet eivät nousseet alun perin esille, sillä rakennusalan tilannetta ei aiottu tässä tutkimuksessa selvittää.

Kaupan alalta tullut signaali oli vaisu. Vaikka vähittäismyyntiä harjoittaviin yrityksiin lähetettiin kappalemääräisesti eniten kyselylomakkeita, niitä palautui erittäin vähän. Myös puhelinkeskustelujen aikana tuli se kuva, että kaupan alan yrityksissä tunnelmat olivat ”pysähtyneet”. Yksittäisiä koulutustarpeita tuli toki esille, mutta varsinaisia yrityskoulutustarpeita ei kyseiseltä alalta tullut. Tähän toki vaikutti myös se, että kauppajen keskusliikkeet järjestävät jäsenyrityksilleen tarvittavaa koulutusta. Kaiken kaikkiaan kaupan alan yrityksissä oli odottava tunnelma, ja tulevaisuuteen suhtauduttiin varovaisesti.

Jo ennakkoon odotettiin hoiva-alan yrityksistä nousevan esille koulutustarpeita, ja jopa henkilöstön palkkaamiseen liittyviä tarpeita. Hoiva-alan yrittäjät olivatkin varsin innokkaita osallistumaan tarvekartoitukseen, ja lähes kaikissa alan yrityksissä vierailtiin myös henkilökohtaisesti. Toimialalle on tullut viime vuosina paljon uusia yrityksiä, ja niillä on koko ajan tarve kouluttaa olemassa olevaa henkilökuntaa. Suurimassa osassa tutkimukseen osallistuneissa hoivayrityksissä oli vähintään yksi työntekijä, joka jo oli hankkimassa lisäkoulutusta työnsä ohella. Lisäksi alan velvoitteisiin kuuluu se, että henkilökunnalle tarjotaan koulutusta säännöllisesti. Tällaista koulutusta on mm. ensiapu- ja hygieniosaamiskoulutus, mutta yrittäjiltä tuli signaalia siitä, että tarvitaan erikoisempaa koulutusta, ja nämä tarpeet tuntuivat olevan samat kaikissa yrityksissä. Tällaista erityisempää koulutusta esitettiin mm. dementian tunnistamiseen, vanhusten kivunhoitoon ja saattohoitoon. Esille nousi myös tarpeet saada henkilökunnalle lisäkou-

lutusta alan apuvälineiden käyttöön liittyen. Oleellista tässä oli se, että tarpeet ovat hyvin samanlaiset eri yrityksissä. Hoiva-alan yritysten tarpeisiin tarjottiinkin useita lyhytkestoisia täsmäkoulutuksia, joihin osallistuvat tulivat alan eri yrityksistä.

Rakennusala on ollut voimakkaassa kasvussa jo pitkään, ja se näkyy myös Lieksassa. Alalla työskentelevistä monet ovat hakeutuneet kasvukeskuksiin töihin, ja tämä on aiheuttanut työvoimapulaa pienemmillä paikkakunnilla. Tällä hetkellä osa rakennusalan yrityksistä Lieksassa joutuu tarkoin harkitsemaan tarjousten tekemistä urakoista, sillä työvoiman määrä rajoittaa niiden toimintaa. Rakentamiseen liittyy läheisesti myös sähköalan osaajat. Kyselykierros paikallisiin sähköurakointia tekeviin yrityksiin tuotti tulokseksi sen, että alalla tapahtuvien eläkkeelle jäämisten vuoksi on tarvetta palkata uutta henkilökuntaa. Koulutuksen tarve nähtiin todellisena, ja yritykset olivat myös valmiita osallistumaan koulutuksen kustannuksiin ja tarjoamaan mahdollisuuden työskennellä opiskelun aikana yrityksessä. Alan aikuiskoulutus tapahtuu tyypillisesti oppisopimus-koulutuksena, jolloin yrityksen sitoutuminen onkin välttämätöntä, jotta opiskelija voi suorittaa opintonsa.

Lähteet

- [Väestö] <http://tilastokeskus.fi/til/vaenn/index.html>, Väestöennuste 2007 – 2040, (31.5.2007)
- [PieKa_07] <http://www.lieksa.fi/dman/Document.phx?documentId=dv00208130808766&cmd=download>, Pielisen Karjalan elinkeinostrategia 2007 - 2010, Pielisen Karjalan kehittämiskeskus Oy, 2007, s. 6
- [Josek] <http://josek.tx.fi/index.php>, Pohjois-Karjalan yritysrekisteri
- [PkTe_2008] <http://www.te-keskus.fi/Public/download.aspx?ID=11018&GUID={A0E59B7B-C721-415F-928C-1AF7F2B74B50}>, Pohjois-Karjalan talouskatsaus, Pohjois-Karjalan TE-keskus, 2008, s. 8
- [Ennakko] http://www.ennakko2010.fi/gallery2/main.php?g2_view=core.ShowItem&g2_itemId=500, Avautuvat työpaikat koko maassa 2000 - 2015, Ennakko 2010-hanke

Liite 1: Kyselylomake

YRITYKSEN KOULUTUS- JA REKRYTOINTITARVEKARTOITUS

Yrityksen taustatiedot
Yrityksen nimi ja yhteyshenkilö
Yrityksen osoite
Koulutukseen liittyvissä asioissa yhteyshenkilönä toimii
Nimi
Asema yrityksessä
Puhelin
Sähköpostiosoite

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti Pohjois-Karjalan Aikuisopistossa suunniteltaessa koulutustarjontaa.

TÄMÄN HETKEN TILANNE YRITYKSESSÄNNE

1.	Onko yrityksenne työntekijöillä koulutustarvetta?	kyllä ☐	ei ☐
2.	Onko yritykseenne palkattu uusia työntekijöitä viimeisen 2 vuoden aikana?	kyllä ☐ lkm. ____	ei ☐
3.	Onko yrityksessänne rekrytointitarvetta seuraavan 5 vuoden aikana?	kyllä ☐ lkm. ____	ei ☐
4.	Mihin ikäryhmiin työntekijänne kuuluvat? (merkitse kuhunkin ikäryhmään kuuluvien lukumäärä) alle 25 v. ____ 25 – 29 v. ____ 30 – 39 v. ____ 40 – 49 v. ____ 50 – 59 v. ____ 60 v. – ____		
5.	Onko työntekijöillänne ylioppilastutkintoa?	kyllä ☐ lkm. ____	ei ☐
	Onko työntekijöillänne ammatillista tutkintoa? (Mikä/mitä?)	kyllä ☐ lkm. ____	ei ☐
	Alalla tyypillisesti tarvittavan tutkinnon nimi:		
6.	Alalla tarvittavat perustaidot: tietotekniikkaosaaminen ☐ hygieniosaaminen ☐ anniskelutietous ☐ kielitaito ☐ kansainvälisyys ☐ tilityöosaaminen ☐ ensiapu ☐ työturvallisuus ☐ laatujärjestelmät ☐ ympäristötietous ☐ tiimityötaidot ☐ muuta ☐		
	Alalla tarvittavia muita taitoja/tutkintoja?		

7.	Koulutustarpeen luonne. Mikäli yrityksenne työntekijöillä on koulutustarvetta, niin se on: sisäinen koulutustarve (työntekijä kouluttaa toista, tilalle tarvitaan sijainen) ☐ ulkoinen koulutustarve (ulkopuolinen asiantuntija kouluttaa työntekijöitä) ☐	
8.	Tarvittava koulutus. (Kerro lisäksi muutamalla sanalla tarvittavan koulutuksen sisällöstä)	Koulutettavien määrä
	☐ Ammattialakohtainen koulutus. Mitä?	
	☐ Tietotekniikka	
	☐ Asiakaspalvelu	
	☐ Markkinointi	
	☐ Taloushallinto	
	☐ Työyhteisön kehittäminen (tiimityöskentely, yhteistyön kehittäminen)	
	☐ Johtaminen (yritys, työnjohto, henkilöstöjohtaminen jne.)	
	☐ Laatu järjestelmät	
	☐ Kansainvälistyminen (kielikoulutus, vienti, kulttuuri jne.)	
	Erilaiset kortit/todistukset: ☐ tietokoneen @-/A-ajokortti ☐ tietokoneen AB-ajokortti ☐ hygieniaosaamiskortti ☐ anniskelupassi ☐ ensiapukortti ☐ tulityökortti ☐ työturvallisuuskortti ☐ muu	
	Muuta koulutustarvetta? Mitä?	
	Mielipiteenne koulutuksen kestosta ja järjestelyistä: Koulutuksen laajuus (tuntia/päivää)? _____ Koulutuksen ajankohta? päivä ☐ ilta ☐ viikonloppu ☐ Koulutuspaikka: oppilaitos ☐ etä-/verkko-opetus ☐ työpaikka ☐ Mikä on yrityksellenne paras ajankohta osallistua koulutukseen? (kuukausi) _____ Koulutettavien määrä: _____	
9.	Onko yrityksenne valmis osallistumaan koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin? kyllä ☐ (30 % ☐ , 50 % ☐ , 70 % ☐ , 100 % ☐ , muu ☐ ___ % koulutuksen kustannuksista) ei ☐	

10.	Arvio tulevasta koulutustarpeesta.
	Suunnittele tämän hetkisen tietämyksen perusteella tuleva koulutustarve.
	Vuosi 2007
	Vuosi 2008
	Vuosi 2009
	Vuosi 2010
	Vuosi 2011
	Vuosi 2012
Muuta huomioitavaa henkilöstön kouluttamiseen liittyen.	

REKRYTOINTITARVE

11.	Mikäli yrityksessänne on rekryointitarvetta, niin pyydämme vastaamaan seuraaviin kysymyksiin.
	Alalla tyypillisesti tarvittavan/soveltuvan tutkinnon nimi:
	Alalla tarvittavat perustaidot: tietotekniikkaosaaminen ☐ hygieniosaaminen ☐ anniskelutietous ☐ kielitaito ☐ kansainvälisyys ☐ tilityöosaaminen ☐ ensiapu ☐ työturvallisuus ☐ laatujärjestelmät ☐ ympäristötietous ☐ tiimityötaidot ☐ muu ☐
	Alalla tarvittava kielitaito: englanti ☐ ranska ☐ venäjä ☐ espanja ☐ saksa ☐ muu ☐ _____
	<ul style="list-style-type: none"> Milloin arvioitte rekryointitarpeen olevan (kk/v)? _____ Kuinka monta henkilöä rekryointitarpeen on? _____ Mitä uusien työntekijöiden ammattinimikkeet ovat? (esim. myyjä, edustaja, kuljettaja) _____ Mitä työtehtäviä uusien työntekijöiden työ tulee sisältämään? _____ Mikä rajoittaa uusien työntekijöiden palkkaamista? _____ Edesauttaisiko yrityksellenne räätälöity koulutus rekryointia? kyllä ☐ ei ☐
12.	Mikäli koulutus parantaisi rekryointimahdollisuuksianne, niin pyydämme vastaamaan seuraaviin kysymyksiin.
	<ul style="list-style-type: none"> Milloin mahdollinen rekryointikoulutus tulisi järjestää (kk/v)? _____ Mitä aiheita koulutuksen tulisi sisältää? _____ _____
Alalla tarvittavia muita taitoja/tutkintoa?	

Haluatteko, että Teihin ollaan yhteydessä Pohjois-Karjalan Aikuisopiston toimesta koulutus-/rekryointiasioihin liittyen?

- Kyllä, odotan yhteydenottoanne henkilökunnan koulutus-/rekryointiasioihin liittyen viikolla _____
 Ei, tällä hetkellä yhteydenottoon ei ole tarvetta

Kiitos vastauksistanne!

Liite 2: Markkinointikirje

Hyvä yrittäjä

Pohjois-Karjalan Aikuisopisto järjestää tänäkin syksynä Lieksassa erilaisia korttikouluksia, henkilöstökoulutuksia ja ammatillista lisäkoulutusta, jotka tarjoavat mahdollisuuden päivittää tai lisätä yrityksenne henkilökunnan osaamista.

Pohjois-Karjalan Aikuisopiston syksyn 2007 tarjontaan kuuluu koulutuksia mm.

- atk-taitojen kartuttamiseen (@-, A-, AB- ja ECDL-ajokorttikoulutukset)
- kaupan alalle (myynnin ammattitutkinto)
- kone- ja metallialalle (kone- ja metallialan perustutkinto)
- audiovisuaaliseen viestintään (audiovisuaalisen viestinnän perustutkinto)

Yritykselle suunniteltu koulutus

- kielikoulutukset (kielitaitoa aktivoivat koulutukset)
- kortit/passit (mm. hygieniosaamis-, anniskelu-, tilityö- ja ensiapukoulutus)
- muu räätälöity yrityskoulutus (mm. asiakaspalvelu-, markkinointi-, kansainvälisyys- ja rekrytointikoulutus)

Yrityksille suunnitelluilla koulutuksilla vastataan juuri Teidän yrityksenne koulutustarpeisiin. Erilaiset kortti- ja passikoulutukset (mm. hygieniosaaminen, anniskelupassi, tilityökortti) ovat esimerkkejä tällaisesta, mutta tiedustelkaa myös muita yrityksenne tarvitsemia koulutuksia, kuten kielikoulutuksia (esim. englanti, venäjä), asiakaspalvelukoulutuksia tai oman alanne erityisosaamiseen liittyviä koulutuksia.

Rahoitus

Koulutusten rahoitukseen on olemassa erilaisia vaihtoehtoja. Koulutus voi olla joissain tapauksissa maksutonta (Noste), tai yrityksen osuudeksi muodostuu noin 20 – 50 % koulutuksen kustannuksista. Muu rahoitusosuus katetaan käytössä olevilla eri rahoitusmuodoilla. Käytettävissä olevan rahoitusmuodon selvittämiseksi pyydämme Teitä ottamaan yhteyttä oppilaitoksemme kouluttajaan, niin selvitämme mikä olisi sopivin vaihtoehto Teidän yrityksellenne.

Tulevissa koulutus- ja rekrytointiasioissa Teitä palvelee paikallinen aikuiskoulutuksen ammattilainen.

Ystävällisin terveisin

Pohjois-Karjalan Aikuisopisto

Anne Karppinen
Kehityspäällikkö
050 359 8042
anne.karppinen@pkky.fi

Kimmo Laukkanen
Kouluttaja
050 545 6163
kimmo.laukkanen@pkky.fi

Ajantasainen koulutustarjonta Internetissä: <http://www.pkky.fi/aiko> → Koulutuskalenteri